

UPPLEV VÄXT- OCH DJURLIVET PÅ
HÅJUMS BEGRAVNINGSPLATS I TROLLHÄTTAN

Här möts växter, djur och kulturhistoria

På Håjums begravningsplats i Trollhättan finns ett mycket rikt växt- och djurliv. Vid inventeringen som gjordes 2012-2013 hittades 337 blomväxter och ormbunkar, 87 olika svampsorter, 76 lavar, 55 fågelarter och 19 fjärilar. Så ta med den här lilla guiden och gör en utflykt bland ängsmark, rullstensåsar, skogsdungar och porlande vattendrag.

SLINGGRANDE PROMENADSTIGAR

i vacker och omväxlande natur
välkomnar besökarna.

BOTANISTERNA Anders och Karin

Bohlin ingick i gruppen som
inventerade växt- och djurlivet.

MURAR MED STENAR från
grusåsen Håjums bankar ger
begravningsplatsen sin inramning.

BEGRAVNINGSPLATS SEDAN 1913

Håjums begravningsplats anlades 1913, när Götalundens begravningsplats i centrum inte längre räckte till. Den växande industrin gjorde att invånarantalet i Trollhättan ökade snabbt och det ställde nya krav på samhällsinfrastrukturen. Nya kyrkogården var namnet som först användes, innan det blev Östra kyrkogården. Så småningom fick den sitt nuvarande namn, inspirerat av grusåsen Håjums bankar.

Grusåsen skapar växtkraft

Området var en grustäkt där man redan på 1800-talet hämtade mycket av fyllnads- materialet i samband med byggandet av Trollhätte kanal och slussarna. Hemligheten bakom dagens artrikedom är just grusåsen. Den spolades upp av inlandsisen och ser till att släppa igenom lagom mängd fukt för att skapa en perfekt växtmiljö.

POPULÄRT UTFLYKTSMÅL

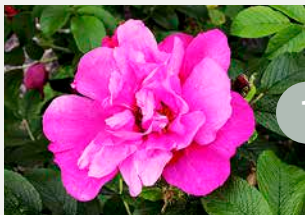

De vackra omgivningarna skapar en alldeles speciell atmosfär. Under sommarhalvåret är det många trollhättebor som besöker Håjums begravningsplats för en skön promenad, eller för att bara slå sig ner och koppla av bland fågelsång och färgstarka fjärilar. Dammarna, de små träbroarna och den omsorgsfullt placerade utsiktsp platsen i anslutning till entrén bjuder verkligen in till ett besök.

Fornlämningar ger historien

Totalt är 34 hektar reserverade för begravningsplats. Hittills är drygt hälften av ytan använd för över 6 000 gravar, inringade av en vacker stenmur. Över 6 000 år gamla offerstenar med skålgropar, en jättegryta bildad strax efter istiden, bautastenar samt rester från en hållkista vittnar om att höjderna på Håjums begravningsplats en gång varit boplatser och att här skett gravsättningar även under förhistorisk tid.

EN GUIDE PÅ VÄGEN

1

TROLLHÄTTEROSEN hittades första gången i Trollhättan av en trädgårds-mästare som rensade en rosenrabatt. Rosen hade större, välluktande halv-dubbla blommor och även knopparna var högre och mer välformade än på de andra rosorna i buskaget.

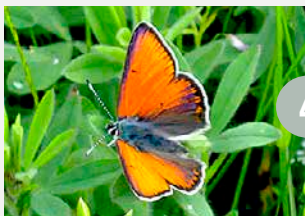
2

I parkdammarna lever den mindre **VATTENSALAMANDERN**, som blir upp till 10 centimeter lång.

3

BACKSIPPAN är fridlyst i Sverige och i de flesta mellaneuropeiska länderna och den har påträffats på Håjums stora kulle. Backsippan karaktäriseras av sina stora, klocklika violetta blommor och fint håriga stjälkar och blad.

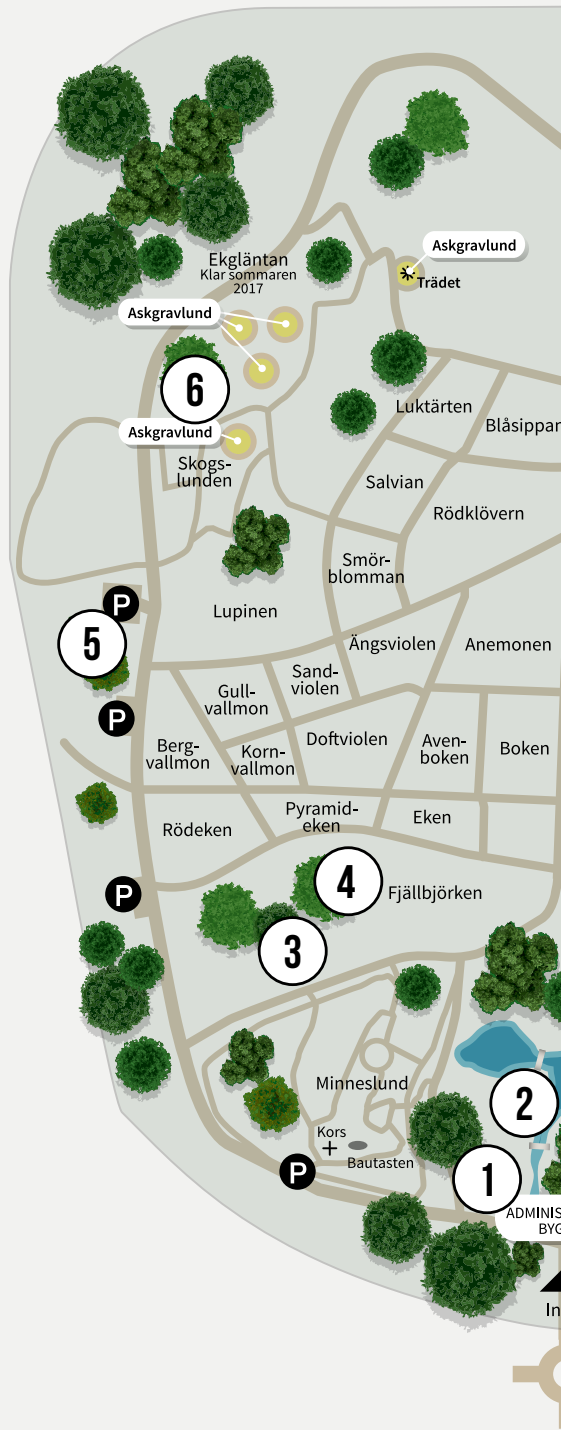
4

Har du riktig tur så ser du fjärilen med det skimrande namnet **VIOLETTKANTAD GULDVINGE**, som är landskapsinsekt för Dalarna. Fjärilen är rödlistad och är hotad på grund av att den ogödslade ängsmarken försvinner mer och mer i Sverige.

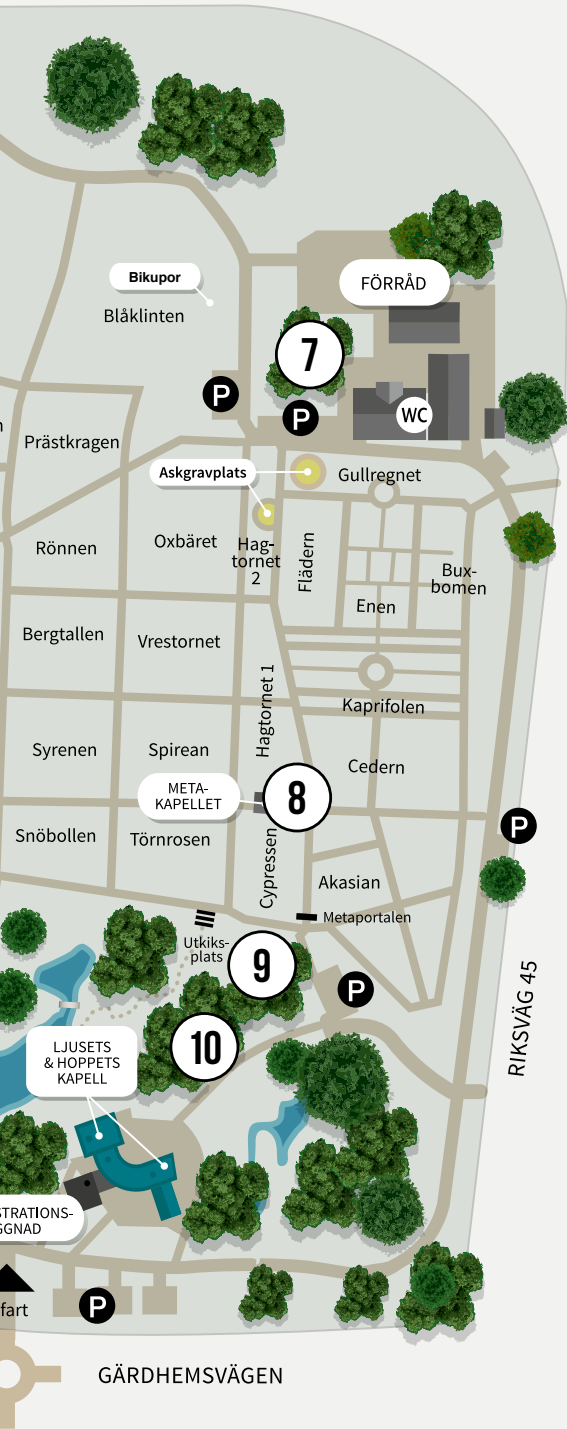

5

KLIPPFIIBLOR med sina klargula blommor växer solöppet på torr mark och på hållar. I Sverige finns mer än 150 arter.

HÅJUMS BEGRAVNINGSPLATS

6

Svampen **PÄRLMUSSERON** har bara hittats på ett fåtal platser i Sverige, men har fått fäste i barkmullen vid Skogslunden.

7

Lite undanskymd i ett trädbeväxt område i ytterkanten av begravningsplatsen hittar du spår av inlandsisen. **GRYTAN** har gröpts ur i berget av en sten som det smältande vattnet satt i rotation för uppskattningsvis 8 000 år sedan.

8

STEGLITSEN med sin brokiga fjäderdräkt häckar regelbundet på Håjum. Dess typiska lockläte, ett upprepande "tick tickeli tickelitt", har gett arten dess namn. Sången består av snabbt kvittrande och omväxlande toner, med inslag av locklätet.

9

HEMVÄRNSSTENEN, som kallas så eftersom hemvärnet en gång i tiden hade den som samlingsplats, innehåller flera små skålgropar som sannolikt användes för att offra till gudarna under stenåldern.

10

Från **BAUTASTENEN** från bronsåldern kan du blicka ut över hela området.

VÄXT- OCH DJURLIV, HÅJUMS BEGRAVNINGSPLATS 2012-2013

VÄXTER

Alm	Bunkestarr	Gulvial	Knägräs	Majveronika	Rödkörvel
Alsikeklöver	Bärhäggmispel	Gyllenfetblad	Knölsyska	Mandelblomma	Rödköver
Amerikansk dunört	Cikoria	Gårdsskräppa	Kornell	Mannagräs	Rödsvingel
Andmat	Citronlind	Gåsört	Korsandmat	Mjölkört	Rödtoppa
Apel	Daggros	Gökblomster	Korsört	Morgonstjärna	Rödven
Ask	Druvfläder	Gökärt	Krusbär	Murgröna	Röllika
Asp	Duvvicker	Hagfibbla	Krusskräppa	Murgrönsveronika	Rönn
Backanis	Dyveronika	Hallon	Krustätel	Myskmalva	Rörflen
Backnejlija	Ekbräken	Harklöver	Krypnarv	Måbär	Sammetsdaggkåpa
Backtiman	Ekorrbär	Harkål	Krypven	Mörk dunört	Sengröe
Backtrav	En	Harstarr	Krypvide	Mörkt kungsljus	Sibiriskt fetblad
Baldersbrå	Engelskt rajgräs	Harsyra	Kräkklöver	Nagelört	Sjöfräken
Balkansippa	Fackelblomster	Hassel	Kräkvicker	Naverlönn	Skelört
Benved	Femfingerört	Havtorn	Kummin	Nejlirkrot	Skogsbräken
Bergbräsma	Flaskstarr	Humleblomster	Kungsljus	Nyponros	Skogsek
Bergdunört	Flenört	Humleluzern	Kungsängsilja	Nysört	Skogsfräken
Bergek	Flockfibbla	Hundkex	Kvickrot	Näckros	Skogsförgätmigej
Bergglim	Flädervänderot	Hundstarr	Kvitten	Odon	Skogsklöver
Berggröe	Frossört	Hundäxing	Kålmolke	Olvon	Skogskovall
Bergkorsört	Fyrkantig johannesört	Häckoxbär	Käringtand	Oxbär	Skogsnarv
Bergslok	Fårsvingel	Häckvicker	Kärleksört	Oxel	Skogsnoppa
Bergsyra	Fältveronika	Hägg	Kärbräsma	Parkolvon	Skogssallat
Bergven	Förgätmigej	Häggmispel	Kärrgröe	Parksmultron	Skogsstjärna
Betesdaggkåpa	Gaffelbräken	Hällebräken	Kärrkavle	Penningblad	Skogssäv
Bindvide	Gatkamomill	Hästhov	Kärrstjärnblomma	Penningört	Slokstarr
Bitterpilört	Ginnalalönn	Hästkastanj	Kärrsälting	Pepparmynta	Slånbar
Björnbär	Glasbjörk	Hönsarv	Kärrtistel	Piggstarr	Smal trampört
Blekbalsamin	Gran	Höstfibbla	Lentätel	Pillerstarr	Smalgröe
Blekestarr	Groblad	Idegran	Liljekonvalj	Pilört	Smultron
Blodbok	Gropnate	Italienskt rajgräs	Lind	Pingstlilja	Smörblomma
Blodnäva	Grusstarr	Japansklärk	Lingon	Pipdån	Snårstarr
Blodrot	Grå dunört	Jolster	Lingonoxbär	Prakthäggmispel	Snårvinda
Blomsterlupin	Grå ögontröst	Jordklöver	Liten blåklocka	Praktspirea	Snårjmåra
Blåbär	Gråal	Jättedaggkåpa	Liten fetknopp	Prästkrage	Sommargyllen
Blåsuga	Gråbo	Kabbleka	Ljung	Pyrolavide	Sommarlånke
Blåtätel	Gråfibbla	Kamtjatka fetblad	Lomme	Påsklilja	Sparvicker
Bok	Gråstarr	Kaprifol	Luddhavre	Pärlyhyacint	Spetsvagtorn
Brakved	Gråvide	Kaukasiskt fetblad	Luddlost	Renfana	Spetsoxbär
Bredkavledun	Grässtjärnblomma	Kirskål	Luddtätel	Revfibbla	Späddaggkåpa
Brokförgätmigej	Grönstarr	Klibbal	Lundgröe	Revormstörel	Spädnate
Brunrör	Gul fetknopp	Klippfibbla	Lundstarr	Revmörblomma	Spårroxbär
Brunven	Gul, enkel pimpinello	Klotpyrola	Lärk	Revsuga	Stenbär
Brunört	Gullris	Knappsäv	Löktåg	Rosendunört	Stenfrö
Brännässla	Gullviva	Knapptåg	Lönn	Rosenrips	Stenros
	Gulmåra	Knippfryle	Majbräken	Ryltåg	Stensöta
	Gulsporre	Knylhavre	Majsmörblomma	Rödclint	

Stinknäva
Stjärndaggkåpa
Stjärnstarr
Storandmat
Storblålocka
Storigelknopp
Storönnspirea
Stortrampört
Storvattenmåra
Stormåra
Storrams
Storven
Strandfräne
Strandklo
Strimpsporre
Strutbräken
Stubbtåg
Styvfibbla
Stymorsviol
Sumpförgätmigej
Sumpnoppa
Svalting
Svalört
Svartaronia
Svartkämpar
Svensk häggmisjel
Svinmolke
Svinmålla
Svinrot
Svärdslilja
Syltåg
Syren
Sälg
Sötkörsbär
Tall
Tallört
Teveronika
Tibast
Timotej
Tjärblomster
Tollhätteros
Tomtskräppa
Toppdån
Trådklöver
Trådtåg
Trädgårdsveronika
Träjon
Tusensköna

Tuvtätel
Vattenblåddra
Vattenmåra
Vattenpest
Veketåg
Videört
Vildtulpan
Vintergröna
Vit dunört
Vit näckros
Vit sötväppling
Vitgröe
Vitklöver
Vitmåra
Vitsippa
Vresos
Vårarv
Vårbrodd
Vårfryle
Vårlök
Vårtbjörk
Våtarv
Vägtistel
Åkerbinda
Åkerfräken
Åkerförgätmigej
Åkerkårel
Åkermolke
Åkermynta
Åkerpilört
Åkertistel
Åkervinda
Åkerviol
Åkervädd
Åkta förgätmigej
Åkta johannesört
Älggräs
Ältranunkel
Ängsbräsma
Ängsdaggkåpa
Ängsfryle
Ängsfräken
Ängsgröe
Ängshaverrot
Ängshavre
Ängskavle
Ängskovall
Ängssvingel

Ängssyra
Ängsviol
Äppelros
Ärenpris
Ölandstok
Örnbräken

SVAMPFLORA

Aprikoskremla
Björksopp
Buktriska
Fläckmusseron
Glitterbläcksvamp
Gransillkremla
Gråbläcksvamp
Gråfotad flugsvamp
Grönkremla
Guldröd kremla
Gyllenkremla
Knölchampionjon
Laxskivling
Läderöra
Lökråding
Mild kamkremla
Nejlkbrosking
Orange kamskivling
Pluggskivling
Raggskinn
Rodnande flugsvamp
Röd flugsvamp
Sammetsosopp
Sidentråding
Silverskräling
Skarp svedkremla
Slätterbroking
Småriska
Sommartråding
Stinkkremla
Svartkremla
Svartriska
Tegelbrosking
Topptråding
Trankräling
Trattkremla
Violkremla
Violtråding
Äggkremla

LAVAFLORA

Al-lav
Arthopyrenia punctiformis
Aspicilia simoënsis
Asplav
Asporangelav
Blekgul kantlav
Blemlav
Blodplättsplav
Blågrå mjöllav
Blåslav
Brun Spirlav
Brunsvart vårtlav
Brämlav
Citronlav
Daggfärglav
Dagglav
Finlav
Fjälligdagglav
Flarnlav
Färglav
Glatt navellav
Gryinig ägglav
Grårenlav
Gråstenslav
Gulkantad dagglav
Gulpudrad sköldlav
Gulvitrenlav
Gyttrad kalkstenslav
Gäl-lav
Gärdsgårdskantlav
Gärdsgårdslav
Halmlav
Hedlav
Hjälmsrosettlav
Kaklav
Kargkartlav
Klippgrönelav
Klubbsköldlav
Kortskägglav
Kranslav
Kvartslav
Kyrkogårdslav
Lecanora hagenii
Lecanora leptyroides
Liten orangelav

Lövträds Kantlav
Mjöllig brosklav
Molav
Mur-lecidella
Murkantlav
Mångfruktig vägglav
Mörk gråstenslav
Mörkbrun sköldlav
Näverlav
Pigglav
Pricklav
Pukstockslav
Rhizocarpon distinctum
Rhizocarpon reductum
Rosettbrosklav
Rutlav
Skrynkellav
Slånlav
Smalflikig kaklav
Sprickkantlav
Stjärnlav
Stocklav
Stängellav
Trädgrönelav
Vedlav
Värtig sköldlav
Vägglav
Ägglav

FÅGLAR

Björktrast
Blåmes
Bofink
Dubbeltrast
Fiskmås
Grå flugsnappare
Gräsand
Grönfink
Grönsiska
Grönsångare
Gärdsmyg
Hämpling
Härmsångare
Koltrast
Korsnåbb
Kråka
Kungsfågel
Ladusvala

Lövsångare
Nötväcka
Ringduva
Rödhake
Rödstjärt
Skata
Skogssnäppa
Stare
Steglits
Stenknäck
Större hackspett
Svarthätta
Svartvis flugsnappare
Sädesärla
Talgoxe
Tornseglare
Trädgårdssångare
Turkduva
Törnsångare
Ärtsångare

FJÄRILAR

2 Blåvingearter
Allmänbastardsvärmare
Citronfjäril
Gammafly
Gulbrokigt slätterfly
Kamgräsfjäril
Kålfjäril
Ljungblåvinge
Luktgräsfjäril
Mindre tätelsmygare
Nässelfjäril
Påfågelöga
Pärlgräsfjäril
Rapsfjäril
Rovfjäril
Silverblåvinge
Slättergräsfjäril
Violettkantad guldvinge
Ängssmygare

Åren 2012-2013 gjordes en inventering av växt- och djurlivet på Håjums begravningsplats i Trollhättan. Inventeringen omfattade ängsytorna på den totalt 33 hektar stora begravningsplatsen, som delades in i 15 inventeringsområden. Den systematiska kartläggningen gjordes helt ideellt och leddes av Anders Bohlin, som till sin hjälp hade Karin Bohlin och ytterligare fyra eldsjälar från Trollhättans Naturskyddsförening: Gunilla Andersson, Lennart Andersson, Lilian Clevfors och Lisbeth Karlsson. Själva gravfältet, som huvudsakligen ligger på gammal åkermark, berördes inte. Inventeringen av lavar är gjord av Anita och Leif Stridvall och hämtad ur Lavbulletinen 2010-1: Lavfloran på kyrkogårdar i Västra Götalands län. Även lavar på gravstenar ingår i den.

Avsikten med inventeringen på Håjums begravningsplats var att följa utvecklingen av den biologiska mångfalden och ambitionen är att göra en framtida uppföljning. Kyrkogårdsförvaltningen i Trollhättan riktar ett stort tack till alla medverkande!

Svenska kyrkan
TROLLHÄTTAN